

Hagerup hevdet at lykken er å gå på en setervei og være ung, forelsket og full av uopplevd kjærlighet. Einar Skjæraasen skrev også om lykken: «Åtte øyne i hverandre. Fire munnar rundt et bord. Fire vegger kring en lykke: Vesla, Påsan, far og mor.»

Eller er lykken for oss nordboere å pigge oss over Spålsisen en februar dag med Blå Ekstra under skiene? Noen vil hevde at lykke er å leve i harmoni med seg selv og sine omgivelser og å bety noe for andre. Andre vil hevde at god helse og et godt sosialt nettverk er nødvendige betingelser for et godt liv. Enkelte eldre vil hevde at lykken er uløselig knyttet til god fordøyelse. Og hva med den gode historien i et godt lag?

Forfatteren skriver velformulert om hva som har vært oppfattet som et godt liv gjennom tidene, fra antikken til vår tid. Og om hvorledes lykkeindeksen har vært påvirket av bl.a. ulike filosofiske retninger, vitenskap, tro, sanselig nytelse, ulike samfunnssystemer og kunst.

Innenfor kunsten syntes jeg lyrikken burde vært viet mer plass. Særlig interessante fant jeg forfatterens betraktninger rundt nyhedonismen og nåtidsmenneskets materielle overflod med derav følgende matleilhet, kroppsfiksering og egosentrisitet. Han spør om ikke vi i vår travelhet bør rehabilitere kjedsomheten? Og i denne forandringens tidsalder oftere oppsøke det tidløse og uforanderlige, nemlig skogen og fjellet.

Denne leseren fikk en følelse av at samtalen mellom de to vennene nok var noe konstruert, og noen av kapitlene fortonet seg som den reneste øvelse i hvem som kunne mest om de enkelte forfattere og filosofer.

For dem som ønsker en filosofisk tilnærming til lykkebegrepet, anbefales boken på det varmeste. Men de som håper å finne en enkel resept på lykken i livet, blir nok skuffet.

Karl Otto Nakken

Epilepsisenteret
Spesialsykehuset for epilepsi
Bærum

Pene bein lokker mange gutter

Bentley P.

Memorizing medicine

A revision guide. 512 s, tab, ill. London: RSM Press, 2007. Pris GBP 25
ISBN 978-1-85315-420-1

Overskriften er en såkalt ikonisk metafor – en huskeregel som fungerer slik at man husker et bilde (et ikon) av noe. Poenget er at man danner seg et indre bilde som fungerer, ikke hva eller hvordan bildet er (1). Slike huskereglar skal det finnes mange av

i medisinen, ganske sikkert pga. den store mengden puggestoff. Jeg brukte selv noen slike i studiet, men jeg laget alle selv og husker ingen av dem lenger. En slik regel, som kunne vært min egen, er «moppas», som skal være til hjelp for å huske bestemte sykdommer hos barn: meningitt, otitt, pneumoni, pyelonefritt, appendisitt og sepsis.

Nå foreligger en bok med slike metaforer på engelsk. Forfatteren er nevrologen Paul Bentley ved Imperial College i London. Den er inndelt i kapitler om kardiologi, luftveissykdommer, gastroenterologi, infeksjonssykdommer, revmatologi, nevrologi, endokrinologi, klinisk kjemi, nefrologi og hematologi.

Ikoniske metaforer er en form for mnemoteknikk. Slike teknikker kan visstnok føres tilbake til greske og romerske lærebøker i retorikk, og de var utbredt i middelalderen og fikk en renessanse tidlig på 1800-tallet. Metodene ble kritisert av pedagoger fordi de tilsynelatende oppmuntret til puggelæring uten forståelse (2).

Vaskeseddelen angir at boken er en uvurdertlig hjelp til repetisjon før eksamen og for klinikere som trenger å gjenoppfriske kunnskap. Et eksempel: Årsaker til diabetes mellitus har huskereglene *Pepsi Coke*: Primary, Endocrine, Pancreatic disease, Steroids, Inherited pluss Chromosomal, Organ failure, Kidney failure, Exogenous. Er dette nyttig? Jeg klarer ikke å mobilisere altfor stor entusiasme for prosjektet, og jeg vet ikke om slike regler lenger brukes noe særlig.

Flere av huskereglene bærer preg av å være forfattet i en tid da legestudiet var mannsdominert. Det fremgår også av en dansk nettside med medisinske eksempler (3). Hva henspiller så overskriften på? Lårets adduktorer. Hvilke var nå det igjen?

Erlend Hem

Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Ruud S. Reven Tar Alle Gjessene Lørdag Kveld. Mikkel Farer Fort – Flere byer i Agder? Aftenposten 24.12.2007.
2. Mnemoteknikk. I: Store norske leksikon. www.sn.no/article.html?id=680845 [8.11.2008].
3. Anatomi huskereglar. http://mednote.dk/index.php?title=Anatomi_Huskereglar&redirect=no [8.11.2008].

Svensk helsehistorie – nyttig og problematisk

Sundin J, Willner S.

Social change and health in Sweden

250 years of politics and practice. 252 s, tab, ill. Östersund: Folkhälsainstitutet, 2007.

Pris SEK 250

ISBN 978-91-7257-534-9

Vi blir her presentert for noen hovedtrekk i utviklingen av svenske helseforhold over en lang periode, i hovedsak gjennom de siste 250 år. Vi får samtidig en viss oversikt over statens tiltak og over tenkemåter knyttet til det poli-

tiske, økonomiske og sosiale arbeidet for å bedre helsevilkårene. Fremstillingen er nøktern og saklig, men også merkelig fri for temperament – uten at det nødvendigvis må være diskvalifiserende for faglitteratur. Når jeg likevel har problemer med den, er det først og fremst fordi jeg stadig vekk presenteres for diskutabile – i enkelte tilfeller også tvilsomme – slutninger, som nok hadde fortjent mer plass enn denne korte anmeldelsen tillater.

Innledningen er utvilsomt bokens sterkeste side. Her løfter Sundin & Willner prisverdig frem en rekke vesentlige perspektiver for studiet av historiske helseforhold i lys av samfunnsutviklingen: den demografiske transisjonen, malthusiansk teori og kritikken av den, det merkantilistiske synet på befolkningens nytteverdi og sentrale, relativt moderne teoretikere som blant andre Thomas McKeown, Abdel Omran, Pierre Bourdieu og Simon Szreter. Forfatterne behandler i stor grad utviklingen av helse og helseforståelse ut fra tradisjonelle og nyere samfunnsvitenskapelige perspektiver. En ikke ubetydelig del av analysene knyttes mer eller mindre direkte til Jan Sundins (for noen velkjente) helsepyramide, en Bourdieu-inspirert modell knyttet til variablene økonomisk, sosial og kulturell kapital. Det kan gi mening, tydeligst relevant for utviklingen i moderne tid. Men slike perspektiver kan også gi verdifull innsikt i at opplysningstidens store flora av helseopplysningslitteratur ville vært virkningsløs uten en lesekyndig befolkning som var i stand til å bearbeide de gode rådene og handle rasjonelt.

Men fremstillingen av den tidligmoderne perioden står samtidig som det svake ledd i *Social change and health in Sweden*. Perioden før opplysningstiden presenteres nærmest som en lang ørkenvandring før menneskeheten ble – ja – opplyst. Slik blir statens helsetiltak spørsmål om statens dannelsesnivå. Og slik kan forfatterne ukri-